Ч. 50. (10.725). Львів, неділя 7. березня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 30 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

## За культурні впливи.

Боротьба з московським насиллям.

Останніми часами помітна на Рад. Україні завзята боротьба з московськими культурними впливами. Навіть у радянській українській пресі стрічаємо час до часу статті, які зачіпають цю важну справу. На протязі останнього року стала вона до тої міри болючою, що найшла відгомін навіть на останньому пленумі Всеукраїнського центрального законавчого комітету рад. Вже там відносилися поважні голоси проти заливу України російською пресою та російською літературою. Що більше. Там роблено поважні докори Державному видавництву України за те, що воно видає забагато російських публікацій, до чого воно зовсім не є покликане. Діяльности українського „Держвидаву“ протиставили діяльність московського „Госиздата“, який не видав досегдні ні одної української книжки, не зважаючи на те, що на території РСФРР. є значна скількість українського населення.

Закиди на адресу „Держвидаву“ найшли опісля поважний відгомін у пресі. Розвинулася пресова дискусія. Оборонці „Держвидаву“ доказували, що в ньому переважали українські видавництва, а „Червоний Шлях“ мало що не боронив становища, що всі видавництва „Держвидаву“ мусять бути українськими. Найважнішим аргументом проти видавничої діяльности „Держвидаву“ був закид, що хоч він видає досить українських книжок, то їх якість далеко не дорівнює якости йогож таки російських видань.

Цю газетну дискусію між самими комуністичними культурними діячами на Україні на тему такого чи іншого напряму видавництва слід вважати початком боротьби з культурним російським засиллям на Україні. Що так воно справді є, про те свідчить нова пресова кампанія, що почалася на сторінках українських щоденників проти кольпортажі московських видавництв на Україні окремими кольпортерами, званими в термінольогії української рад. преси „варягами“.

Виявляється, що ці „варяги“ йдуть до українських сіл з посвідками московської „Комунистической Академии“ та розпихають між них скрізь видання тієї академії в роді багатотомових енцикльопедій за дуже дорогі гроші. Ці благородні „варяги“ йдуть селянам так далеко на стрічу, що не вимагають від них навіть готівки, а тільки підпису векслів. Селянин переляканий самою назвою „Комунистическая Академия“, годиться на все, кидає книги в кут, а за три місяці стає перед невідрадною перспективою сплати опротестованого векселя на кілька соток карбованців. В инших випадках також „варяги“ кольпортують теж під застав векслів ще передвоєнні, перестарілі московські видання. Перелякані селяне йдуть на пропозиції московських кольпортерів, платять потім опротестовані векслі та проклинають комуну, „Комунистическую Академию“ і цілу свою долю, бо тратять опісля право на кредити у всіх радустановах. А на майбутнє навіть з українською книжкою до них і не показуйся.

„Чи не можна зробити так, — питає якийсь скромний автор статті на таку тему, скритий під криптонімом П. Л. у „Вістях“ ч. 44 — щоби цих агентів етапом на Москву відправити?“ „Селяне — пише він у иншому місці — булиб раді, колиб їм дали адресу якогось т-ва з Росії, щоби відсилати туди ті книжки, бо там вони користь принесуть, а тут їх миші з'їдять“...

Безперечно, що рада, яку подає автор, єдино оправдана та доцільна. Не тільки агентів, але й книжки так оригінально ними кольпортовані слід відсилати етапом на Москву. Там вони направду потрібні. Для українського села потрібна українська книжка і українська газета.

Ця покищо делікатно започаткована українськими комуністами боротьба проти нахабної московської вплівливости доказує, що на Україні реагують на московське культурне засилля дуже енергійно. Там все було так, що в виступах поодиноких партійців відбивався настрій маси, настрій тих позапартійних кол, що мають на неї вплив. Як би не було цього позапартійного реагування, то не важивсяб навіть найвідважніший комуніст направляти „по етапу“ на Московщину ні комуністичних кольпортерів, ні їх московських книжок. В тому саме й крився секрет комуністичних успіхів на Україні, що вони виривали цілу низку гасел національним українським провідникам, кидали їх в маси як свої, дарма, що не все їх реалізували. Це було колись. Тепер вони намагаються таким чином вихоплювані національні гасла реалізувати, щоби тільки добитися правдивого довір'я до себе серед українського народу.

Очевидно, що така політика територіяльно українських комуністів не подобається не тільки некомуністичним елементам на Україні, але й комуністичним „верхам“ у Москві. Недавножь виступав відомий Ларин на сторінках московської щоденної преси проти „насильної“ українізації своїх родимців Жидів на Україні, дарма, що той примус зводився раптом... до примусової передплати українських „Вістей“, органу харківського уряду. І на останньому конгресі російської компартії атакувала національну та соціяльну політику харківського уряду на Україні представниця опозиції вдова Леніна Крупская. Її давав відправу секретар КП(б)У Каганович, що вказував на специфічно-українські відносини, які партія мусить брати в рахубу, проводячи в життя свою політику.

Відносинами на Україні, а зокрема боротьбою з усім російським сильно інтересується вся емігрантська російська преса. Вона дише огнем ненависти до всього національно-еманципаційного українського руху, що починає там приймати чимраз то більші розміри. А вже прямо казиться вона з приводу культурної еманципації українського народу з-під московських впливів.

Всі ці ластівки віщують щось немов недалеку весну. За культурною боротьбою мусить піти і політична. А деякі проблески економічної визвольної боротьби з московським централізмом ми мали нагоду бачити на прогазі останніх двох літ, про що ми своєчасно інформували. Національна сила на Україні з дня на день побільшується і кріпне. Для нас це найвідрадніше явище, що будить у нас віру в велику життєву силу нашого народу, а тим самим скріпляє й нашу культурну міць.

В. М.

## Нова закордонна політика Польщі.

Єдиний кандидат. — В опозиції до варшавських настроїв. — З усіма вітрами в згоді.

Кореспондент „Берлінського Таґебляту“ у довшій статті призадумується над фактом, чому теперішний польський міністр закордонних справ Скшинський узяв орієнтацію на мирний дух Ліги Націй, зовсім протилежний до напрямку політики його безпосередніх попередників. Коли корабель польської державности виплив щасливо з повоєнної хуртовини то це подекуди, на думку німецького часопису, дипльоматична заслуга гр. Скшинського. А коли треба було найти кандидата на міністра, що вмів би прибирати зручні пози на ховзькім женевськім паркеті, то вибір упав природно на нього з двох причин: він був безпартійний у мент боротьби партійних польських кандидатів і прихильником мирної політики під знаком Англії. Вшехпольський дипльомат з орієнтацією на Росію йшов би у розріз з англійською закордонною політикою.

Центральною ідеєю вшехпольської політики з її ідейним головачем Дмовським є середне європейський бльок від Балтійського моря по Чорне, проти Німеччини, під протекторатом Франції. До нього приєдналась би також російська еміграція, що вірить у збройну інтервенцію та славянофільський федеративний союз, з Варшавою включно. Скшинський не вірив у доцільність цих плянів і став на ґрунті мирової політики, яка погодилась з необхідним зростом німецьких впливів і істнуючим зміцненням СРСР. Він щиро боронив у польськім соймі льокарнських договорів як достаточних гарантій польської забезпеки. Дарма, що польський парлямент не вірить у льокарнську політику, він ратифікуватиме льокарнські договори. Польські націоналістичні кола, що переважають у Варшаві, кажуть, що кертична праця німецьких дипльоматів підкопає Версайський договір і що треба рахуватись з можливістю війни.

З німецької статті можна би зробити від біди висновок, що прем. Скшинський є „Tausendkünstler“-ом, що вміє єднати для Польщі симпатії в Льондоні, Парижі, Римі та Берліні. Тимчасом він є лише настільки зручніший від инших, що не робить ніяких зобовязуючих заяв дома, ні на чужині, чекаючи раніше на інформації, який вітер віє на широкім морі впливової світової дипльоматії. У цьому він учиться мудрости від Англійців. А що в даний мент бушують усі вітри одночасно і хто зна, в який бік доведеться спрямувати розхитану льокарнську лодку — треба вслухуватись у всі подуви від ледво чутних на швайцарськім Лемані, аж до вкритих мрякою над Гемзою...

## Українці за океаном.

Добра рада чужинців. — Поміч Рідному Краєві. — „Обєднання“.

*Філадельфія, 16. лютого 1926.*

Коли читаємо тут красну українську пресу, зокрема Ваш орган, то дуже добре уявляємо собі Ваше незавидне положення, Ваші „гаразди“ під крилами білого орла. А найкращою, пречистою мовою говорять нам про Ваше життя оті більші й менші білі плями конфіскати, що ними переповнена вся українська преса під Польщею. Говорять не тільки нам, а й кожному чужинцеві, якому показати якенебудь число української газети. Просимо вірити, що ніщо так не діляє і не розбурхує нашого чоловіка, як біла пляма в українській красвій газеті. Бо вона каже йому сто разів більше, як найкраще, найжвавіше написана стаття або найгостріша промова. А вже чужинці то просто не сходять з дива, що щось подібне можливе в 1925 чи 1926 р., 7 літ після закінчення світової війни. Бо такої аномалії, такого нищення преси якогобудь народу нема нині — навіть у приближенні — ніде в світі. Тому звичливі чужинці радять нам зробити фотографічну знимку одної сконфіскованої сторінки першого-ліпшого українського органу і дати її з відповідним поясненням до ріжних ілюстрованих чужинецьких журналів. Запевняють, що це зробить відповідне враження на американську публику, якій щось подібне й не снилося — з чого ми в найближчому часі й позволимо собі скористати.

Не думайте, що ми тут уміємо тільки обурюватися і протестувати проти того, що у Вас діється — лише словами. Ні! Ми пізнали в новому світі й навчилися від инших народів, з якими всуміш живемо, що самими словами, протестами далеко не зайдемо. В країні величезної свободи, у нашім „free country“, де ми дихаємо справді вільно й безжурно, ми пізнали найкраще, що значить матеріяльна незалежність одиниці, загалу, цілого народу. Ми й розуміємо, що причиною наших невдач була в значній мірі наша вбогість, наші матеріяльні недостатки. І тому нині — як ніколи передше — ціла українська Америка відгукується масово на потреби й поклики з Рідного Краю. Те, що

ського Клюбу тернопільського гарнізону до ч. спр. Сд. I а 34/23 в справі видачі фортепяну. Історія цього фортепяну нашому громадянству відома з кількох статейок в „Ділі“ та з факту, що з приводу цього фортепяну польське військове міністерство на домагання пізваного Клюбу заплатило перед карним судом у Варшаві всіх послів Українського Соймового Клюбу, які підписали інтерпеляцію в справі насильного забрання фортепяну польським військом, яка то карна справа ще досі не покінчена, бо поки що сойм наших послів не видав варшавському судові. Вироком окружного суду в Тернополі з 9 вересня 1925 суд дав місце жаданню позву, а на внесену Клюбом апеляцію апеляційний суд у Львові зніс цей вирок ухвалою з 16. листопада 1925 до ч. Вс. II. 618/25, добачуючи недокладности в переведенні розправи в цьому, що суд не устійнив, коли, в який спосіб і за чиї гроші набули позиваючі товариства спірний фортепян. Пригадуємо, що польські війська після занятя Тернополя в 1919 р. вислали більший військовий відділ до хати покійного радника Івана Перуна, де тоді знаходився фортепян позиваючих товариств і, не показавши ніякої посвідки, забрали згаданий фортепян до Офіцерського Клюбу, не зважаючи на спротив. Цей фортепян і досі там знаходиться, а офіцири не хотять добровільно його віддати.

Відповідно до ухвали апеляційного суду окружний суд в Тернополі перевів докази з переслуханням свідків проф. Омеляна Терлецького зі Львова, колишнього довголітнього дирігента „Тернопільського Бояна“. Оглянувши на місці спірний фортепян, під присягою ствердив він його ідентичність. Крім того ту ідентичність ствердили також під присягою свідки проф. Василь Безкоровайний, дирігент „Бояна“ від 1912 р. по нинішній день і радник Іван Топольницький, довголітній голова „Бояна“ і „Бесіди“. Пізваний Клюб боронився тим, що спірний фортепян правильно і законно зареквіровано для військових цілей і що він супроти цього є власністю державного скарбу, а на кожний випадок жадав пізваний Клюб від позиваючих товариств заплати відшкодування в сумі 1,400.000 мп., виданих Клюбом в 1921 і 1922 рр. на направу фортепяну.

Цими днями доручено правному заступникові позиваючих товариств адвокатові д-рові Степанові Баранові в Тернополі вирок окружного суду в Тернополі з 11. лютого 1925, котрим суд дає повною місце жаданню позву, засуджує пізваний Клюб на видачу фортепяну барви темнорізової фірми Прокш і на заплату позиваючим товариствам коштів спору в квоті 613 зол.

В мотивах вироку піднесено, що позиваючі товариства доказали власність спірного фортепяну зізнанням заприсяженого свідка проф. Терлецького, котрий сам разом з пок. надрадником Мидловським в 1900 р. набув цей фортепян за суму 900 кор., з чого 400 кор. заплатила „Бесіда“, а 500 кор. „Боян“, ствердив ідентичність спірного фортепяну з тим, який він сам набув в 1900 р.; цю ідентичність ствердили також під присягою проф. Безкоровайний і радник Топольницький, яко свідки та д-р Степан Чумак слуханий яко сторона. Суд устійнив також на основі письма староства в Тернополі з 8. лютого 1926 р. ч. 4464/26, що староство реквізиції спірного фортепяну не заряджувало, ані ніколи не було повідомлене військовими властями про цю реквізицію. На цій основі вирокуючий окружний суд прийняв за устійнене, що власниками спірного фортепяну є виключно позиваючі товариства і що позиваючий Клюб прийшов в посідання фортепяну у злій вірі і в безправний спосіб, поминувши постанови реквізиційного закону з 17. травня 1919 р. В. з. ч. 32 і що яко посідач у злій вірі не має права дальше задержувати спірний фортепян, ані жадати звороту вложених видатків на направу фортепяну.

Иншими словами, окружний суд у вироці устійнив, що польський Офіцерський Клюб в Тернополі дорогою насильства, колідуючого з карним законом, прийшов в посідання спірного фортепяну. — Зазначуємо, що хоч переведено всі докази, які жертвували обі сторони і що всьо доказано безправність посідання Офіцерським Клюбом спірного фортепяну, цей Клюб дальше добровільно не хоче його видати і для проволічення справи має внести нову апеляцію. Ясно, що позиваючі товариства будуть, здається, змушені цілу справу ще раз висвітлити шляхом соймової інтерпеляції, а крім цього в разі потреби віднестися з жалобою до Ради Ліги Націй, де виясниться докладно, як поступається з майном українських культурних товариств, і сумніваємося, чи це вийде на славу Польщі.

# Всячина.

**Як лічать рака?** Недавно принесли часописи звістку, що англійський учений д-р Гей відкрив причини повставання недуги званої раком. Зовсім зрозуміло, що ця звістка зробила чималу сенсацію навіть у науковому світі. Досліди над раком тривають вже дуже давно. Колиб нова ракова теорія Гея показалась правдивою, то це було би найбільшим тріюмфом сучасної медицини. Рак є найбільшою теперішньою язвою цілого людства, значно більшою, як усі инші недуги, хто знає, чи не більшою як війна або голод. Бо війна чи голод минають, забравши певну скількість людських жертв. Рак постійно прогризає тисячі людських організмів.

Рак (carcinom) належить до типу злісних новотворів. Рак, це патольоґічний (хоробливий) ріст ткани званої набоболоном (епітелем). Рак повстає в людському організмі скрізь там, де є епітель, але він не обмежується до нього лише росте в глиб органів, біля яких, або на яких повстає і затроює своїми токсинами (ядом) цілий людський організм. Нема органу в людському тілі, де рак не міг би розвинутися. Цілий кормовий провід від устної ями аж до відходової кишки, око, шкіра, усі железы, печінка, селезінка, полові органи, головно жіночі, мочевий і жовчевий міхур і т. д. можуть стати підкладом для розвою рака. Велика небезпека рака лежить ще в тім, що він переноситься за посередництвом крови чи лімфи з первісного огнища до инших місць людського тіла, де творить другорядні огнища так звані ракові метастази. Як повстається рак? Є ціла низка наукових теорій і гіпотез, які стараються пояснити повставання рака. Не місце тут наводити усі теорії. Досить згадати, що учені цілого світа працювали довго і невпинно над цією проблємою, але остаточно досі певної причини повставання рака ніхто з них подати не міг. Аж ось 18. липня м. р. приніс англійський часопис „Ленсет“ вістку, що учений д-р Уілієм Едвард Гей, член Національного Інституту для медичних дослідів у Льондоні, розкрив тайну повставання рака. Очевидно вістка ця вмить облетіла цілий світ. На думку Гея є два чинники, які спричинюють рака: перший чинник це т. зв. Virus. Є це ультрамікроскопічне тіло з заражуючими прикметами бактерії. Другий чинник — хемічний, який в незначний близше спосіб ослаблює клітини тіла, так, що „Virus“ може до них дістатися і розвинутись. З цього виходить, що рак є інфекційною (заразливою) недугою. При помочі незвичайно складної техніки вдалося Геєві відділити „Virus“ від хемічного чинника. Своєю центрифугальною методою відділив він оба ці чинники, і при помочі ділання хльороформу на фільтрат винищив він хемічний чинник. Дальше вдалось йому при помочі власного оптичного приладу сфотографувати Virus і представити його як округле, клітинне тіло. Хоча відкриття Гея є дуже важне, одначе науковий світ прийняв його з резервою. Гей щойно дістане пальму побіди, коли його теорію ствердять новими дослідами. Мимоволі насувається ще питання, як і чи взагалі можливо лічити рака. Рака можна вилічити зовсім, але це залежить від ріжних чинників. Примінення тих самих середників у ріжних випадках недуги рака, не все дає ті самі висліди. Специфічного і певного ліку на рака нема. І не диво, коли взяти під увагу, що ми не знали дотепер причини повставання рака. Найпевніше викорінює рака хірургічний ніж. Але вирізання рака має лише тоді добрий і певний успіх, коли рак ще не дуже вспів розвинутись і хірург має змогу цілковито вирізати ракове огнище. Одначе коли рак дуже розвинувся і хірург не в силі вже вирізати його цілковито, тоді з остачих ракових клітин по якімсь часі розвинеться новий рак. Тому скоре розпізнання рака має на лічення великий вплив. Як сказано, ракові клітини можуть дорогою крови, головно лімфи дістатись до инших місць людського тіла і там творити нові раки. В такому випадку хірургічного лічення вже не вживається. Другий спосіб лічення рака, це насвітлення рака проміннєм Рентґена або радієм. Це проміння нищить ракові клітини, так, що рак по насвітленню може зникнути. Є ще одна метода лічення недужих на рака. Метода ця не зовсім нова, але її в останнім часі знову видвигнув проф. Ельснер у Берліні. Він виходить з тези, що причиною повставання рака є брак певних гормонів у крові даної особи. Гормонами називаємо субстанції виділювані просто до крови железами у середині організму. До тих желез належать: щитова железа, підшлункова, надниркова, полові железы, і инші. Отже коли ці железы не виділюють правильно гормонів до крови, тоді рівновага організму є захитана і певні клітини можуть тоді неправильно розвиватися, через що повстає рак.

На підставі цеї теорії причиною повставання рака є неправильний склад крови недужого чоловіка. Одначе коли недужому на рака, а є це звичайно людина в старшому віці, впровадимо кров молодого і здорового чоловіка, тоді кров недужого зближиться своїм складом до нормальної крови, а оживлений тим організм вестиме успішніше боротьбу з своїм ворогом. Через встрикування молодої і здорової крови недужим на рака осягнув Ельснер дуже гарні висліди. Загальний стан недужих поправлявся, вони придбали на вазі і були спосібні до своєї праці.

О. Берест.

**Ширіть наш часопис!**

## ✝ Посмертна згадка.

**З Верховатських Марія Микитин**, жінка складача друкарні „Діла“, померла у Львові дня 3. березня 1926. Похорони відбудуться в суботу, 6. ц. м., з дому пок. вул. Коханівського 94. В. і. П.!

## ОПОВІСТКИ.

**Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойко.**

Львів. Саля Лисенка, Шашкевича 5.
6.III. год. 3·30 попол. Ціни о 30 прц. знижені. „Пан Твардовський“. Вечером о год. 8. точно „Дибук“, премєра.
7.III. год. 3·30 попол. Ціни о 30 прц. знижені. „Ревізор з Петербургу“.
Прощальна вистава.
9.III. „Без вини винуваті“, премєра.
Винники. Саля читальні „Просвіта“.
7.III. вечером „Ревізор з Петербургу“.
8.III. Ніч несподіванок і концерт.
Самбір. Саля „Сокола“.
10.III. „Ревізор з Петербургу“.
11.III. „Пан Твардовський“.
12.III. „Без вини винуваті“.
18.III. „Мазепа“.
19.III. „Дибук“.
20.III. „Ой не ходи Грицю“ (прощальна вистава).
Борислав. Саля „Народного Дому“.
13.III. „Дибук“.
14.III. „Ревізор з Петербургу“.
15.III. „Пан Твардовський“.
16.III. „Без вини винуваті“.
17.III. „Мазепа“ (прощальна вистава).
Готується до постановки оперета „12 жінок і 1 муж“ або „Жінки Іафета“.
1337 5—?

**Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Мітневичевої.**

Любачів. Саля „Читальня польська“.
Субота 6.III. „Чорна пантера і білий медвідь“.
Неділя 7.III. „Запорожець за Дунаєм“.
1—1

**Молодь III. Державного Учительського Семинара у Львові** улаштовує в пятницю, дня 12. березня (марта) 1926. року, в великій салі „Народнього Дому“ КОНЦЕРТ у честь незабутнього Генія Тараса Шевченка. Початок точно о 7-ій годині вечером. Вступ за добровільними датками від 1 зол., для шкільної молоді від 50 сот. 1364 1—2

**Львівський Театр Союза Артистів під арт. пров. М. Стадника.** Перемишль Нар. Дім. Понеділок 8.III. „Монахи“, французька комедія на 3 д. Гікера, вівторок 9.III. „Вовки“ револ. драма на 3 д. Роллена, середа 10.III. „Тайфун“, песа на 3 д. Ленгеля, четвер 11.III. „Граф Люксембург“, оперета на 3 д. Легара. Білети в ціні від 3—1 зол. до набуття в Нар. Торговлі. 2—2

**Ширші сходини Т-ва Жінок з Вищою Освітою** відбудуться дня 7 березня (неділя) о год. 6·30 вечером в домівці Захоронки, вул. Руська ч. 3. На денній порядку реф. Н. Завадської: „Спогади з одного дня у Київі“. Гостям раді. — УПРАВА. 1365

**Піврічний попис** елевів вищого муз. Інститута ім. М. Лисенка (середні і вищі роки) відбудеться в понеділок 8. березня точно о год. 6·30 веч. у великій салі муз. Т-ва ім. Лисенка, вул. Шашкевича ч. 5.
1367 1—2

**Дирекція Школи ім. М. Шашкевича** складає щиру подяку цим Добродійкам і Добродіям, котрі на поклик Дирекції, поміщений в „Ділі“ зголосили обіди для бідних дітей цеї школи. Дирекція має надію, що зголоситься більше таких співчуваючих Добродійок і Добродіїв і наші діти не будуть гинули з голоду. Дирекція.
1—1

## Дрібні оголошення.



## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ч. 1243. У Львові, дня 29. січня 1926

**КОНКУРС**

на посади учителів і учительок при учит. семинарах УпТ-ва усіх фахів, особливо з кваліфікацією до навчання руханки, рисунків, ручних робіт і музики, з початком шк. р. 1926/27.

Подання вносити до Головної Управи УпТ-ва у Львові, Ринок ч. 10, II. п. до кінця марта 1926 р. 1175 6—6



## Оголошення

Товариство „Взаїмна Поміч Українського Учительства“ у Львові, вул. Оссолінських ч. 8. II. пов. виддержавить ведення кухні на 10 осіб денно в „Учительській Оселі“ у Ворохті на липень і серпень ц. р.

Умови: Фаховець-мужчина, Українець, кавця, власне кухонне і столове начиння, накриття, служба, список страв на поодинокі дні тижня (ціна харчу не може перевисшати цін місцевих пансіонів). Речинець вношення оферт до 30. березня ц. р.

1340 2—2 Управа Товариства.



**XXVII. Звичайні Загальні Збори Т-ва „Сокіл-Батько“** відбудуться в суботу дня 13. березня 1926 р. о год. 6. попол. в домівці Т-ва при вул. Руській ч. 20, зі слідуючим денним порядком: 1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 2) Річні звіти з роботи в товаристві за рік 1925. 3) Звіт Провірної Комісії. 4) Доповнений вибір старшини, заступників старшини і Провірної Комісії. 5) Внесення і запити. В разі неповности приписаного статутом числа членів, збори відбудуться одну годину пізнійше без огляду на число приявних. 1370 1—1

*М. Заячківський* в. р. голова. *Т. Франко* в. р. справник.



**ГЛИНЯНЩИНА!**

**Дня 14. марта 1926 р. о год. 2. попол.** відбудуться звичайні ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ **Філії Т-ва „Просвіта“ в Глинянах** в домівці Т-ва „Задаткового“ зі слідуючим порядком: 1) Отворення зборів. 2) Відчитання протоколу з останніх загальних зборів. 3) Загальний звіт з діяльности за минулий рік. 4) Звіт касовий, бібліотечний адміністраційний. 5) Внесення контрольної комісії на уділення абсолюторії уступаючому Виділови. 6) Вибір голови і членів Виділу, означення висоти членської вкладки на 26 р. 7) Економічний реферат. 8) Просвітний реферат. 9) Внески і запити. 10) Закінчення. — За Виділ Філії Т-ва „Просвіта“ *дир. Микола Рибак* голова. *Михайло Семик* секретар. 1369 1—1



За редакцію відповідає Василь Чудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

взагалі. Праві партії, особливо народова демократія, спротивилися переведенні громадських виборів в Сх. Галичині, бо це нарушувалоб їх стан посідання. За це досі неуступчиві праві партії виявили охоту до компромісу в справі самоврядного законодавства взагалі. Зайвим було би ближче пояснювати чому? Правиця все таки непевна щодо будучого складу і фізіономії сойму та його реформаторських нахилів. Тому бажалаб заздалегідь шляхом компромісу осягнути сякі-такі користи. Марш. Ратай взяв ініціятиву в свої руки, а домагання „Песта" (плюральність) ляже в основу того компромісу. Але це Вас мало що обходить.

— Навпаки, це нас незвичайно інтересує. Такі чи инші самоврядні закони для Українців мають першорядне значіння.

— Кажу: це Вас мало що обходить, бож Сх. Галичина по всім даним буде виключена під оглядом їх приноровлення.

— Чому?

— Тому, що цю справу для трьох полудневосхідних воєвідств (львівського, станиславівського і тернопільського) вже вирішує закон з 26. вересня 1922.

— Алеж той закон є накинений, а прецінь він мертвий.

— Але фактом є, що він істнує. Ми його оживлювати не будемо.

І мій співбесідник раптом урвав, переходячи на иншу, зовсім нецікаву для ширшого загалу тему.

Н.

# Політика незвязаних рук.

**Англія не хоче висловлюватись перед Женевою.**

На тему становища Англії до претенсій ріжних держав, які заходяться за постійне місце в Раді, щодня приносить ріжношерста преса ріжні коментарі поодиноких зворотів та висловів ріжних англійських дипльоматів. Тому цікаво знати, що над цим становищем радив тісний комітет англійського парляменту наскрізь довірочно дня 1. ц. м. і що крім вибраних послів не було там ніяких посторонніх осіб. „Було це — каже „Таймс" — найбільше довірочне цього рода засідання від війни". Крім офіціяльного справоздання виданого після цього засідання ніхто з присутніх не давав ніяких інформацій про хід нарад. Мін. зак. справ Чемберлен мав пятьчвертеву промову, якої провідну думку находимо у короткім справозданні: „Він хотів би оминути дискусію у даний мент, чи слід щороку збільшувати в Раді Ліги постійні місця, чи ні. Цю справу вже поставили і він жалує цього. Він є противлежний думці, щоби якась держава входила до Ліги як противага Німеччині. Одначе й нема причин, чому би инші не могли ввійти туди. Реальним питанням є, як Рада може якнайдоцільніше вдержати мир і працювати над примиренням народів. Рахувати голоси в Раді „за" і „проти" є безцільно, бо там, де нема однозгідности не можна нічого рішати. Не треба нині домагатись від делегатів ріжних держав висовувати заздалегідь своє становище у цій справі, бо це спаралізує їх працю. Єдиним виходом є полишити свободу для переговорів. Є сила ріжних можливих розвязок і тому єдиним його проханням є не звязувати йому рук, коли їхатиме до Женеви"...

# ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

**Проєкти компромісу.**

Паризький кореспондент „Шікаго Трібюн" довідується, що в Женеві, після приїзду Штреземана й Лютера події уложаться так: Рада Союза після переговорів із державами східної, західньої і середньої Европи поручить пленумові Союза ухвалити прийняття Німеччини до групи держав із зазначенням, що Німеччина одержує постійне місце в Раді Союза. Після того засідання має відбутися друге засідання повних зборів, у котрім візьме участь і Німеччина. Засідання це має предложити Раді Союза прийняття Польщі в характері несталого члена. В неділю перед першим пленарним засіданням Штреземан і Лютер зложать святочну присягу, що після приступлення не будуть противитися признанню Польщі непостійного місця.

„Н. фр. Пр." повідомляє з Берліна: Нім. уряд може прийняти лише один компроміс, а саме, що Рада вибере комісію, котра розгляне внесення поодиноких держав у справі прийняття їх до Ради й у вересні предложить Раді справоздання.

Після прийняття Німеччини до Ради канцлер Лютер виголосить привітальну промову в німецькій мові.

**Зїзд льокарнських контрагентів.**

„Матен" пише, що нім. амбасадор повідомив Бріяна, що нім. уряд бажає відбути в Женеві перед засіданням Ради С. Н. вступну розмову представників Франції, Англії й Німеччини. Бріян згодився на предложення. Дальше повідомляє „Матен", що представники 7 держав, які підписали льокарнський пакт, стрінуться 6. березня в Парижі або Женеві.

**Однозгідність анґл. уряду.**

Болдуін заявив, що нема ріжниці поглядів між Чемберленом й иншими членами уряду. Після дискусії приступили до голосування над становищем уряду в справі Ради Союза Народів. За урядом віддали 224 голоси, проти 124.

**Гавзнер віцем. сусп. робіт.**

Рада мін. ухвалила предложити през. Войцеховському іменування пос. Гавзнера віцеміністром сусп. робіт. Президент підписав іменування.

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" впало знов жертвою ненажерливого цензорського олівця. Сконфісковано в ньому сливе цілу статтю пз. „Дух злоби і безсилля", бо полишено з неї читачам тільки 27 початкових рядків. Це тільки 24-та конфіската нашого щоденника в цьому році.

— **Доносицька манія.** „Слово Польске", не вдоволене своїми дотеперішніми добрими інформаціями про наші справи, приносить чергові ревеляції про тайні виклади українського університету. Послухайте: університету вже давно нема, бо навіть „самі агітатори (!) дали собі з цією немудрою забавою спокій". Але є ще такі українські... медики, яким не вдалось попасти в польський університет, отже лікарі Панчишин і Подолинський учать їх приватно і називають це університетом. Значить — є університет. А викладати цим лікарям не вільно і тому „хтось повинен зробити з цим (!) порядок". При цій нагоді читачі „Слова П." дізнаються про „Кураторію вищих українських шкіл", яку складено так, щоби „Слово П." могло домагатись розвязання останків українських шкіл у Львові, бо в ній засідали — не смійтеся! — директори цих шкіл, д-р В. Щурат і о. дир. Дзерович! Навіть заходи „Наук. Тов. ім. Шевченка", щоби влаштувати курси з українознавства, є, на думку „Слова П.", даремні, бо це є тільки хитра штука, щоби мати „помічні виклади" до нелегального українського університету. Тепер уже ясно, чому п. Грабський не має потреби засновувати обіцяного українського університету. Адже український університет істнує скрізь, у всіх формах, як хитра українська конспірація.

— **Арештування комуністичної організації у Львові.** Політична поліція у Львові вислідила, що на терені Львова та на Волині ділає тайна комуністична організація, філія міжнар. організації „Мопр" з централею у Москві. Завданням організації повинна бути революційна і опіка над політ. вязнями. В Галичині організація називалася „Червона поміч Зах. України", займалася агітацією в проф. союзах, між безробітними й академиками. Поліція дізналася про склад львівського відділу й місце сходин. В мешканні приватного урядовця Брікнера при вул. Францішканській 7, арештували цілу президію організації підчас наради. Крім Брікнера арештували студ. філь. Івана Вальтуха, котрий мешкав у Французькому Готелі при Мулярській вул. Крім того арештували Макс. Бергранса урядн. фірми „Прекер", Осію Шехтера прив. ур. і Павла Шишку ст. філь. Арештованих Йос. Забавку й Ізр. Адлера увільнено з браку доказів. Рівночасно перевели ревізію в приватних мешканнях і знайшли листи від політичних вязнів із Баторія, Бриґідок, із Вронок (Познанщина). В канцелярії організації найшли летючки і ком. брошури, київські і харківські часописи та статистичні викази родин політ. вязнів, що діставали підмоги з організації. Весь найдений матеріял законфісковано, а арештованих відставили до вязниці при вул. Баторія.

— **Який це порох?** Учора передавали ми за місцевою пресою, головно за „Газетою Поранною", „сензацію", звязану з „пекольною машиною", яку хтось підкладає в огороді родини покійного студента Макомондри, що згинув на Личаківськім цвинтарі, для одних як самогубець, для инших як жертва таємної організації. Нині „Газета Поранна" приносить нові ревеляції: на згаданім огороді найшли новий пакет з вибуховим матеріялом, п. з. „Динаміт Блюма Н-р 2". Є це півтретя кільограма німецького динаміту, який у силі висадити у повітря величезну будівлю. Одночасно в дотичній статті часопис бє у великий дзвін тривоги, що поліція легковажить собі найдені познаки і не хоче вести слідства. „Слово Польске" поміщує з цього приводу новинку „З великої хмари — малий дощ", кажучи, що піротехнік Дангевич ствердив у желятиновім пуделку не вибуховий порох, а „косметичну субстанцію зі звичайним придорожним порохом". Проти цього протестує якнайрішучіше „Газета Поранна", яка найшла в огороді само: „табактки вибухової желятини, дрібні кістки динамону, жовтий порошок екразиту, грудки салітри, якісь кусники янтаря", а навіть „покинені та запехтовані піротехніком та поліційними органами клаптики якоїсь української газети, яка затикала в пуделку щілину, призначену для введення льонту". Ця українська газета заслуговує, і на нашу гадку, на загальний подив. Хитрі українські терористи хотіли імовірно в той спосіб затерти за собою всі сліди й відвернути від себе увагу. Процес Штайгера виказав наглядно, що не легко розумітись на піротехниці. Дуже можливо, що важко розібрати, чи порох є вуличний, чи вибуховий. Часто вуличний є дуже вибуховий. У всякому разі полеміка між двома органами польської преси, з яких один докоряє другому „вуличними фантазіями", а другий першому бреднею — скриває поза собою якісь глибші мотиви, коли в гру входять тут і чинники, що ведуть слідство. Для нас уже є питання тільки: З якого пороху? Бо й той, яким засипують людям очі, є також небезпечний для громадян.

— **Обережно з долярами!** Передучора знову арештували у Львові двох добродіїв людства, які додавали на долярівках багато обіцюючі „зеро" і в той спосіб дурили світом і людьми. Один з них — старий практик Пельц, що вже сидів за фальшування марок півтора року у вязниці, другий молодець з дуже доброї родини, Леонард Маєвський. Скілько то великих артистів, що могли би малювати щось краще, як „зера", пропадають марно!

— **Страшна експльозія в Празі.** В Празі підчас перевожування 12 скринь ручних гранатів, одна скриня впала з воза на вул. Столярській і спричинила вибух. Двох вояків із ескорти розшарпало на місці. Части їх тіла найшли на кришах камениць, далеко від місця вибуху. Багато прохожих струя воздуха відкинула на кільканадцять кроків. Багато прохожих ранених відломками гранатів або відломками муру. Ціла вулиця знищена. Детонація була така сильна, що в мешканнях при тій улиці поперевертались всі меблі, ні одна шиба ні одно зеркало не остались цілі. Відломки стовченого скла зранили в мешканнях багато осіб. Загалом є двох убитих і 62 ранених. На знак жалоби відкликано всі торжества, які вчора приготовлено з нагоди уродин през. Масарика.

— **Присуд на мадярських фальшиварів.** В Празі скінчився 5. березня процес проти трьох мадярських емісарів. Засуджено Яковіча на 9 літ тяжкої вязниці, Марсовського і Маковіча на 7 літ тяжкої вязниці. Всіх трьох признано винуватими поширювання фальшивих тисячфранківок, які діставали з Будапешту.

— **Жертва, яка зворушує.** На днях одержала „Просвіта" від п. Михайла Ярославича з невральгічного шпиталю у Wallare Island, N.Y. письмо та 3 доляри, з яких 2 призначені на вкладку, а 3 на дар „Просвіті". [illegible] письма такий: „Хвальне Т—во Просвіта! — Я залучаю що посилаю пять долярів, за що прошу мене вписати у члени Т-ва „Просвіта", а решту прошу приняти яко дар для уродин Товариства. Скажете — а це хто? Чи з широким вертом можно до діла? Ні, це не відомо. Тут прошу пояснити лише скажете про себе: Я є Богом та людьми забутий Українець, безвихідний каліка ще від 1910 р., а в шпиталі лежу від 1914 р. Параліжує мені обі ноги до колін, а відтак пальці поступається далі, доки цілого тіла не знищить. Руки мої відмовляють послуху. На остатку доходить до мозку й убиває хорого. Длятого прошу приняти тих кілька центів як дар на уродини Товариства, бо не знаю, чи до тогдішнє доживу, а як дожию, не знаю в якому стані. Кінчу на цім. Бажаю доброго успіху — Михайло Ярославич". Коментарі до цих слів зворушливих зайві.

— **Шевченкове Свято у Львові** відбудеться заходом українських товариств у неділю, дня 10. березня ц. р. в салі „Народнього Дому". Початок год. 7:30 вечором. В концерті беруть участь п. п. Р. Сенишин, оперовий співак К. Андрієнко, проф. Р. Орленко, „Львівський Боян" і „Бандурист". Ціни місць від 3 зол. до 60 сот. Білети продає Книгарня Наукового Тов-а ім. Шевченка, Ринок ч. 10.

— **З Архикатедрального Хору.** В цю неділю відспіває новозорганізований хор при соборі св. Юра під управою п. Івана Охримовича Службу Божу в укладі О. Кошиця. Ця Служба Божа у нас досі несьпівана.

— **Непосидючий поет.** Мало хто з визначних сучасних поетів так любить популярність, як італійський маестро Аннунціо. Літав він підчас війни на власнім літаку, розкидаючи проклямації, боронив Трієсту проти всього світу і навіть союзників, двічі (як не більше) вступав до монастиря і виступав з нього, промовляв на великих вічах до багатотисячної юрби, запрівнюючи її до поширення Італії як за останніх меж. Був грішником і покутуючим, жовніром і трубадуром, міністром повітря й агітатором. Тепер вийшов зі свого захисту та поїхав до Мілана на те, щоби попасти в конфлікт з церковною владою. Там дають його релігійну містерію „Мучеництво св. Севастіяна", написану ще перед війною французькою мовою для одного з париських театрів, а властиво... для вибраної свого серця, славної танцюристки Іди Рубінштайн, яка в цій містерії танцює. Церковна влада заборонила католикам іти на цю виставу. Аннунціо має нову сензацію.

— **Світова виставка.** Еспанський уряд мав намір зорганізувати світову виставку в Севілі 1928 р. Та ця ідея зустрічає великі трудноші, головно фінансового характеру. Уряд, призначивши на цю ціль 20 міл. пезетів, має тепер проєкт перетворити цю виставку, в якій узяли би участь Злучені Держави, Мехіко та Арґентина. З огляду на такий широкий план імовірно речинець її буде відкладений ще на два роки пізніше.

# Біржа.

**Америк. дол.** 7·70 — 7·73, канад. дол. 7·50 — 7·52, чеські кор. 0·23·00 — 0·23·25, леї 0·3·00 — 0·3·25, франки фр. 0·28·00 — 0·28·33, фр. швайц. 1·40 — 1·50, англ. фунти 35·00 — 35·50.

**Золото.** 20 кор. 30·00 — 30·50, 20 франків 27·80 — 28·20; 20 марк. 34·00 — 34·50; 10 рублів 38·00 — 38·50.

**Срібло.** Австр. кор. 0·62·00 — 0·63·00, 5 австр. кор. 3·30 — 3·38, флорени 1·65 — 1·68, рубель 2·68 — 2·74, рубель дрібним сріблом 1·34 — 1·37.

Пшениця красна з 1925 р. 36·00 — 38·00, жито галицьке з 1925 р. 24·50 — 25·50, ячмінь галицький бров. —·— до —·—, овес гал. 22.50 — 23·00.

# З судової салі.

**В найвисшому суді в Варшаві.**

Дня 3. м. м. відбулася розправа в найвисшому суді у Варшаві Василя Коваленка, Андрія Мельника, Євгена Зибачкевича, Ірена Вахнина, Богдана Зеленого, Миколи Білявського, Теодора Воробця і Михайла Іжа, які внесли заклинення неважности ізза присуду окружного карного суду у Львові. Предсідником трибуналу був радник Серадзький, вотуючими радники Виробек і Кжижановський. Розправа розпочалася в 10. год. рано і тривала без перерви до години пів до десятої в ночі. Прокуратор Семільський і оборонці д-р Михайло Волошин, д-р Степан Шухевич і д-р Лев Ганкевич зі Львова промавляли три рази. В пів до десятої год. веч. предсідник Серадзкий оголосив вирок, яким відкинено всі заклинення неважности. В справі відкладу щодо високости і якости кари відбудеться ще тайне засідання трибуналу.

**Польські офіцира й українська фортепяна.**

Вже четвертий рік ведеться в тернопільському окружному суді цивільний процес тов. „Українська Бесіда" і „Тернопільський Боян" з Тернопільським касином Офіцер-

колись було спорадичним, невпорганізованим ділом одиниць — увійшло нині в зрозуміння, в душі цілої емігрантської маси, яка на дійсну потребу в старому краю не відмовить ніколи своєї помочі. А на цій охоті до жертв, до помочі Рідному Краєві можна теж неодно збудувати й тут серед чужинного моря, про що вчить нас кожний день.

Несуть поміч старокраєвим інституціям та установам ріжні українські організації в Америці і ріжні гуртки людей (ці звичайно на будову Народніх Домів або читалень у своєму селі). Але найбільше зорганізовану акцію веде в цьому напрямі Обєднання українських організацій в Америці, що має свій осідок у Філадельфії. За час свого понад 3-літнього істнування, не дивлячись на колоди, кидані йому таки рідними кирпичниками під ноги, Обєднання не тільки себе вповні оправдало, але й зібрало й поважні суми на старокраєві потреби (ок. 100,000 долярів), а крім того розвинуло й відповідну інформаційну акцію про наше положення в чужинецькому світі. Розуміється, роля Обєднання як чинника, що обєднує в собі ріжні поважні національні організації на американському ґрунті, теж не маловажна, та це старокраєвим читачам менше цікаве. На всякий випадок треба ствердити, що Обєднання, дякуючи тактові й розумові своїх провідників, як і тій справді великій, позитивній роботі, що її має за собою, стало найбільш авторитетною, передовою установою американських Українців, що подає тон і веде провід в цілому їх національному житті.

Про саму збіркову акцію для краю, про важніші українські установи в Америці і про инші цікаві справи з нашого життя — в другому дописові.

---

**Виказ „КОЛЯДИ“ на Рідну Школу замикається безумовно з днем 15. березня 1926. Спізнені виказі не будуть узгляднені. Головна Управа УПТ-ва.**

---

# Танець чиновників.

## Самоврядування у Східній Галичині на індексі.

**(Від власного кореспондента.)**

*Варшава, 4. березня 1926.*

Прочитавши статтю „Діла“ під написом „Перші ластівки“, яка зупиняється на справі виборів до самоврядних і законодатних установ, Ваш кореспондент поробив заходи, щоби тут на місці розслідити цю таємну справу.

Вкінці вдалось йому в довшій розмові з добре поінформованим урядовцем міністерства внутрішніх справ, якого прізвище зі зрозумілих причин слід промовчати, кинути смугу світла на польські виборчі пляни.

— В деяких колах — говорив Ваш кореспондент — вперто вдержуються поголоски, що небавом відбудуться вибори до самоврядних установ яко вступ до виборчого бою до законодатних тіл. Чи уряд підготовив уже в тому напрямі ґрунт?

— Такі чутки справді кружляють — відповів запитаний, — особливо серед політичних кол „національних меншостей“. Правду кажучи, таке чергування: спершу вибори до самоврядних установ, а опісля вибори до сойму і сенату — є наскрізь льогічне. Вступом до виборчої кампанії до законодатних тіл повинні бути вибори до самоврядувань. Одначе таке льогічне чергування нам не на руку. Всьому стоїть на перепоні „Малопольська Всходня“. Є це небезпечний для нас і маловідомий терен. З огляду на те важно, щоби вибори до сойму і сенату відбулися при теперішніх наказних війтах і комісарях. Цей апарат є без ніяких сумнівів наш, а що можуть дати вибори до самоврядувань,—Господь знає. В таких переломових хвилях хіба ніхто не буде позбуватися **свого** певного апарату в користь непевного. При збереженні теперішнього стану у Сх. Галичині маємо вигляди на успіхи. Крім того уряд і партії (польські) рахуються з тим, що Українці при своєму політичному безладді не будуть як слід приготовані до соймових виборів. Ясно, що попередні вибори до самоврядувань могли би обєднати українські партії, дати їм досвід і створити відповідну виборчу атмосферу і відповідний апарат всупереч інтенціям уряду. Можу Вас впевнити, що істнуючий у Сх. Галичині стан у самоврядній ділянці тріватиме довший час.

— Алеж в Сх. Галичині діються в тзв. самоврядних установах страшні речі. Як можна доводити до крайностей?

— „Рація стану“ (державна рація) на першому пляні, все инше мусить бути їй підпорядковане. А з польського становища всетаки краще, як владу в громаді виконує призначений Поляк, ніж вибраний Українець.

— А щож значить спішно наладжуваний компроміс польських партій під проводом марш. Ратая? Таж одна з коаліційних партій, як свідчить „програма на найближчу мету“ ППС., розголошувана пос. Недзялковським, якраз має на меті негайне привернення самоврядування на „кресах“.

— Мало чого не говорить ППС., алеж не треба зараз брати собі того всього до серця. Також не слід перейматися заходами марш. Ратая, бо ледве чи вони зачеплять Сх. Галичину.

— Як то?

— Дуже просто. Треба Вам пояснити дещо з історії нинішнього галасу на тему самоврядного законодавства. Ще при ухвалюванні бюджету на 1925 р. при 7-мій точці бюджету міністерства внутрішніх справ — сенат ухвалив таку резолюцію: „Сенат взиває уряд, щоби якнайскорше перевів вибори до громадських і повітових рад у Галичині на підставі істнуючої виборчої ординації з доданням загальної курії“. Идучи на стрічу бажанню сенату, уряд виготовив відповідні поправки до австрійського виборчого закону до громадських і повітових рад і вніс їх до сойму. Одночасно міністерство внутрішніх справ письмом з 5. січня 1926 звернулося до Тимч. Самоврядного Виділу у Львові, щоби він висловив свою опінію в тій справі. Годиться зазначити, що міністерський проект поправок при виборах до повітових рад зніс курію великої власности, обмежуючись до двох курій: міської (з групи міських громад) і сільської (з групи сільських громад). Тимч. Самовр. Виділ зі свого боку звернувся по опінію до повітових і міських управ. Вислід цих відповідей був дуже повчаючий. Зі Західної Галичини (з краківського і частини львівського воєвідства) наспіли відповіди з домаганням негайного переведення виборів, а за те зі Сх. Галичини всі повітові управи без виїмку висловилися проти виборів, бо вони булиб **польською національною катастрофою**. З тих самих причин Тимч. Самовр. Виділ у Львові заявився проти знесення великовласницької курії при виборах до повітових рад, бо це теж — по його словам — булаб національна катастрофа для польського елементу.

Самовр. Виділ обстоює переведення виборів на основі старої виборчої ординації з доданням загальної курії по лінії сенатської резолюції, але те його домагання, правду кажучи, дуже нерішуче. Зрештою, з думкою Самовр. Виділу мало хто рахується.

Уряд сповнив свій обовязок і може спокійно ждати на дальший розвиток подій. Нам не пилиться. Інтереси польськости мусимо берегти всіми засобами.

— А якуж мету має міжпартійний компроміс в справі самоврядних законів?

— Даруйте, що я Вам зразу не вияснив цеї справи. Коли в соймі появився проєкт новелі міністерства внутрішніх справ до австрійського виборчого закону до громадських і повітових рад, то він зробив актуальним самоврядне законодавство

---

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК.

3)

# Нова доба нашої церкви.

Було це догматичне вирівнання, але життєве піддання себе Заходові. Слабший піддався сильнішому, — слабший життєво, культурно, політично. В такій констеляції тратить він самостійність у творчости, стає відданий на просто необмежену асиміляцію. Його психа — це висохле джерело, що вже не творить, і тільки **приймати** вміє чужу воду. А це **злім** у життєвому характері. Схід поволі стає не собою: Схід — „не-Сходом“, восточні не „восточними“, а „пів-латинниками“. Латинський дух просякає їх життя. Це діється менше-більше так, як коли наш простолюдин з села поселиться в більшому місті, і поволі — навіть неспостережено — перемішує свою мову польськими словами, аж накінець стане таки по польськи говорити, хоч може ще й тепер уважатиме себе „Русином“-Українцем. Алеж це не розвій української психи, тільки упадок. Православні, які здалека глядять на це, хоч може цього аналітичним способом і не розбирають і звичайно тенденційно представляють, а одначе цей злім живо відчувають і вважають унію за упадок Сходу, а уніятів за зрадників Сходу... Ось тут „камень преткновенія“. Чи навести кілька подробиць для ілюстрації? Від часів унії всі наші богословські книжки це просто плягіяти — переводи або перерібки — західних книжок. Усі західні течії це взір, це просто канон думання для нас. Схолястична фільософія, яка виробилася на Заході і має там могучу традицію, в нас уважається за обовязкову так, що і в думці не можуть припустити, щоб ми могли не приймати її — це означало би майже єресь. Хоч на Сході ніколи схолястика не була прийнята й нема надії, щоб колись там принялася. Ба, що більше! Обряд, що у всіх религіях уходить за сакраментальний символ, який є найяскравішим виразом нашої відрубности й самостійности в житті, і він підлягає флюктуації... Скільки то було в нашій Церкві латинізаторських експериментів, а скільки ще й нині раз-у-раз уводиться нового — не з нашого самостійного джерела, але з потоків, що пливуть із Заходу... А якщо спротивишся цьому, щонайменше підозріватимуть тебе, що ти змагаєш до православія, хочби ти був і митрополитом. Так далеко ми зайшли, що свойого боронити входить за єресь! Візантинізм, що повинно бути нашим ідеалом, бо Візантія створила наш церковний характер, це входить у нас за згірдне слово. Така доля всіх, що підпали під супремаційну асиміляцію. Їх рідне, матірне в них у погорді. А одначе неможливе, щоб деякі одиниці в народі не відчували цього.

І так ось одні пруться на Захід, инші на Схід — стрімголов, без розбору. А це вічна болячка нашої Церкви — ота внутрішня неопреділеність, несамостійність у житті, сліпе й необмежене підлягання чужим впливам. Цей характер робить унію подібною до обійстя без плота, без огорожі... Унія і дисунія — це явище постійно звязане з унією, яку зродив припадок, а виховував збіг обставин.

Ні, унія в такому стилю не може мати будучности, не може бути повабною для православного Сходу. Не треба багато говорити. Миж живемо в часах, коли Поляки роблять свою „унію“, а вона для нас — як це вискажу? — згіршаюча й відтручує нас від себе. Можемо отже відчути, як православний Схід дивиться на історичні унії.

**Схід завеликий, відмінний від Заходу і своєю вдачею і своєю історією і надто повно в ньому молодих життєвих сил, щоб міг обійтися без свойого власного, подрібно зріжничкованого, суцільно розвиненого життєвого становища.** Унія в немочі, перенята психольогією причепи, трабанта, його не одушевить.

Хтож винен, що унія приняла такий характер? Православні кажуть: Рим: Рим не позволяє унії жити своїм життям! — Але це мова ворогів Риму. А так по совісти мусимо сказати, що винні **ми самі**. Рим ніколи ніяких обмежень нашого східного характеру не накидав нам, одначе він не може витворити нашої самостійности в житті. **Цеж треба витворити тут на місці.** Незорієнтованість наших предків і лиха доля — ось де треба шукати справжніх причин, що унія й досі не змогла виробитися на світило для православного Сходу. Ідеольогами унії були **чужі люде**, що отверто або скрито під унією розуміли міст до цілковитого латинства. Ще й нині польські ідеольоги — всі без виїмку — так унію розуміють. Вониж мають свої категорії думання й відчування і свої цілі. А наші предки були такі необачні, що дали вмовити в себе те розуміння унії... Лихою долею було для унії, що приступали до неї не самостійні народи, але піддані чужим державам і хоч-не-хоч кермувалися в багатьох річах так, щоби приподобатися могучим. Отже життя унії не розвивалося вільно, але як на припоні. Якщоб до унії була пристала якась державна нація, булоб зовсім инакше.

Щож отже? Чи нам залишити і навіть пропагувати той характер унії, який згодом — per fas et nefas — виробився? Ні, бо це не має будучности. Життєвою ідеєю унії може бути тільки це: **реставрувати стару Візантію!** Реставрувати її становище, яке вона займала, доки була в єдности з Римом — становище в життєвій творчости, самостійности, відрубности в своїм християнськім типі, автономії в канонічному відношенні до латинської Церкви. Тисячу років на тому становищі пробував Схід у єдности віри з Заходом і витворив спеціяльну, високу християнську культуру. Це найкращий доказ, що те становище не є небезпечне для єдности Церкви, але саме **одиноко відповідне**.

Греки від віків витворили инший, подрібно зріжничкований, тип християнської культури, як Римляне. Саме тим Христова Церква багата, саме тим можлива конкуренція християнських цінностей у людському опрацюванні. А де монополь, там нема конкуренції — але монополь саме тому найгірша економічна система.

Отже реставрація становища давньої Візантії! Це ідея, яка Сходові багато скаже і яка не вичерпається ніколи. Це одинока ідея, що зможе поставити унію на її власні ноги і принести одушевлення для неї.

(Докінчення буде).